Ορισμός και γνωρίσματα του αποτελεσματικού σχολείου

Κωνσταντινίδης Θεόδωρος
MSc Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής και Υποδιευθυντής στο 4ο Δημοτικό σχολείο Πυλαίας Θεσσαλονίκη

Εισαγωγή

Η διαρκής και καθημερινή προσπάθεια για βελτίωση της κοινωνικής ζωής και της ποιότητας της καθημερινότητας συνδυάζεται και δρομολογείται δια μέσου του εκπαιδευτικού συστήματος και των σχολικών μονάδων. Το σχολείο δεν είναι αποκομμένο από τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και διαρκής εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα παγκοσμίως. «*Η σχολική μονάδα υπηρετεί ως η μοναδική οδός για την προσφορά γνώσεων και την εκδίπλωση δεξιοτήτων, που ουσιαστικά διαμένουν εγκλωβισμένες σε «παραδοσιακά» πρότυπα*»

Το θέμα του πώς ορίζεται ένα αποτελεσματικό σχολείο είναι σημαντικά πολύπλοκο και πολυσχιδές καθώς υπάρχουν διαφορετικές και αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις για το ποια πρέπει να είναι τα αποτελέσματα του σχολείου και κυρίως ποια σχολεία είναι ή όχι αποτελεσματικά. Γενικά, η αποτελεσματικότητα κινείται στην επέκταση, όπου συναντάται η γνώση με τη σχολική αποτελεσματικότητα.

Τα γνωρίσματα που ορίζουν ένα σχολείο ω αποτελεσματικό, απασχολεί τόσο τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές , τους γονείς και όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ορισμός του αποτελεσματικού σχολείου

Η «αποτελεσματικότητα» στο στενό πλαίσιο του σχολείου είναι μία πολυδιάστατη έννοια, αφού κανένα συγκεκριμένο κριτήριο δεν μπορεί να οριοθετήσει εντελώς τη πολύπλευρη φύση της. Το σχολείο προσφέρει γνώσεις και δεξιοσύνες, γενική παιδεία και επιπλέον εξειδίκευση. Από την άλλη, σχηματίζει πεποιθήσεις και απόψεις, σχηματίζει συνειδήσεις, εμφυσά αξίες. Η σχολική αποτελεσματικότητα επιδίδεται με την επενέργεια σχολικών συντελεστών όπως είναι η διοίκηση και το κλίμα του σχολείου, και η μαθησιακή και συναισθηματική επίδοση των μαθητών.

Ένα σχολείο θεωρείται αποτελεσματικό, όταν είναι σε θέση να δείξει ότι σε αυτό συνυπάρχουν τόσο η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης όσο και οι ίσες ευκαιρίες για όλους δηλαδή ισότητα.

Αποτελεσματικό σχολείο είναι εκείνο το οποίο το οποίο με τεχνικές μεθόδους καταφέρνει να αυξήσει την επίδοση των μαθητών του, γεγονός που διαπιστώνεται βάσει τεστ και διαγωνισμάτων. Αντιθέτως, επιτυχημένο σχολείο θεωρείται εκείνο το οποίο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και στο ρόλο που καλείται να παίξει.

Αποτελεσματικό θεωρείται το σχολείο που μετρά την επιτυχία, από τη στιγμή μάλιστα που επιδεικνύεται ως απάντηση των αναγκών των μαθητών, συνδυάζοντας τους στόχους και το πρόγραμμα σπουδών.

Αποτελεσματικό χαρακτηρίζεται εκείνο το σχολείο όπου η επιτυχημένη εξέλιξη των μαθητών αξιολογείται ως μεγαλύτερη από την αναμενόμενη, υπολογίζοντας, σαφώς, τις εισροές του, ώστε να λογίζεται ότι έχει αυξανόμενη αξία σε σχέση με σχολεία φοίτησης του ιδίου επιπέδου μαθητών.

Το αποτελεσματικό σχολείο είναι ικανό να εξασφαλίσει στο κάθε μαθητή, ανεξάρτητα από τις αρχικές εκτιμήσεις και τους παράγοντες που μπορούν πιθανόν να επηρεάσουν, τη δυνατότητα να αποδώσει τα μέγιστα και να ενισχύσει τις δεξιότητες και τις ικανότητες του και να συνδράμει στη θετική εξέλιξη του ως μελλοντικό μέλος του κοινωνικού συνόλου.

Γνωρίσματα αποτελεσματικού σχολείου

Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν διεξαχθεί πάρα πολλές έρευνες που αποβλέπουν στην διερεύνηση και καταγραφή των γνωρισμάτων εκείνων που μπορούν να προβάλουν ένα σχολείο ως αποτελεσματικό. Από τα αποτελέσματα των ερευνών έχει καθοριστεί ένας μεγάλος αριθμός παραγόντων που ορίζουν την αποτελεσματικότητα μιας σχολικής μονάδας.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αποτελεσματικού σχολείου είναι:

- Η άσκηση ηγετικού ρόλου είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες του αποτελεσματικού σχολείου.
- Στα σχολεία πρέπει να υπάρχει μονιμότητα προσωπικού.
- **Α**ναλυτικό πρόγραμμα καλά δομημένο.
- Εμπλοκή του προσωπικού στη συλλογική προσπάθεια.
- Η συνεχής εξέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού.
- Να αξιοποιείται η διδακτική ώρα χωρίς άσκοπες παρεμβάσεις.
- Η αναγνώριση της σχολικής επιτυχίας.
- Αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία με τους γονείς.
- Συνεργασία και ο συντονισμός.
- Το κλίμα της μονάδας γενικά και η αίσθηση κοινότητας.
- Εκπαιδευτικοί και μαθητές έχουν ξεκάθαρους στόχους.
- Η τάξη και η πειθαρχία.
- Προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες.

Αποτελέσματα που ανακύπτουν από διάφορες άλλες έρευνες κατέληξαν στα παρακάτω γνωρίσματα:

1. Εκπαιδευτική διοίκηση και ηγεσία.
2. 2. Υψηλές προσμονές και συμπεριφορά του εκπαιδευτικού.
3. Έμφαση στη εκπαιδευτική διαδικασία.
4. Σχολικό κλίμα
5. Καταγραφή και αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών
6. Συνεργασία και συμμετοχή γονιών και τοπικής κοινότητας στη καθημερινότητα του σχολείου.
7. Παροχή χωριστού προϋπολογισμού σε κάθε σχολική μονάδα.
8. Συναίσθημα ασφάλειας και ύπαρξη σκοπού και ολότητας σε πνεύμα συνεργασίας.

Συμπεράσματα

Το εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να αναδιαμορφώνεται, επανακαθορίζοντας τα γνωρίσματα που θα εξασφαλίσουν την ποιοτικότερη επίτευξη των στόχων που οραματίζονται. Οφείλει όμως να ξεκαθαριστεί ότι η σχολική αποτελεσματικότητα, ως ευρύτερη έννοια, δεν ταυτίζεται εντελώς με την αποτελεσματικότητα σε επίπεδο σχολείου.

Η επίτευξη των στόχων κάθε σχολικής μονάδας θα καθορίσει το βαθμό αποτελεσματικότητας και ποιότητας της. Η διαφορετικότητα της εκάστοτε σχολικής μονάδας εξαιτίας της ποικιλομορφίας που υπάρχει στα συμμετέχοντα μέρη, δηλαδή στους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους τοπικούς φορείς οδηγεί στην διαφορετικότητα της αποτελεσματικότητας.

Η επιτυχία του οράματος και των επιμέρους σκοπών και στόχων του κάθε σχολείου είναι γνώρισμα του βαθμού αποτελεσματικότητας του. Η συνεχής αξιολόγηση της πορείας είναι αναγκαία ως ένα μέσο ανατροφοδότησης που βοηθάει στη συνεχιζόμενη βελτίωση.

Στις παραπάνω έρευνες υποστηρίχθηκε η άποψη ότι υπάρχουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα των σχολείων που επηρεάζουν την ικανοποιητική εξέλιξη των μαθητών και δίνουν παιδαγωγικά αποτελέσματα μεγαλύτερα από εκείνα τα οποία θα προσδιόριζε η μορφωτική–κοινωνική τους προέλευση.

Μια σχολική μονάδα θεωρείται αποτελεσματική, όταν όλοι οι συμμετέχοντες στη διάρθρωση, τη λειτουργία του και την εκπαιδευτική διαδικασία επιτυγχάνουν να δημιουργήσουν ένα σχολείο ισοδύναμο των σύγχρονων κοινωνικών δεδομένων, το οποίο απαλείφοντας τις οποιεσδήποτε διαφορές κι ανισότητες ανάμεσα στους μαθητές της, βελτιώνει τις επιδόσεις τους και προτάσει την προσωπικότητά τους.